

DEMOKRACIJA

Leto XI. - Štev. 6

Trst - Gorica, 8. februarja 1957

Izhaja vsak petek

Vedno ista pesem Kdor je proti režimu je proti državi

Za vse totalitaristične režime je značilno, da istovetijo sebe z državo. Vodi jo stih diktatorji ali pa kliče, ki so prepričani, ali pa zaradi lastnih koristi vsaj druge prepričujejo, da imajo neko »posebno zgodovinsko vlogo«, da zastopajo »edino pravilno rešitev«, da so v posesti »edine zveličavne resnice«.

Ko je tako vse znanje zbrano na eni strani, seveda ne more biti nikogar drugega, ki bi tudi lahko imel prav. Vsaka drugačnina, pa še tako utemeljena trditve in zamisel, s katero totalitaristični režim ne soglaša in ni njegova, je torej napadna, škodljiva in končno — ker jo je pač treba preganjati — izdajalska. Čim bolj se kopirajo napake, čim bolj stvarnost dokazuje, da hodi totalitaristični režim po zgrešeni poti, tembolj vztraja pri svojem. Zaveda se, da zanj ni poti nazaj, ker bi to bil njegov konec. Tako se zgodi, da na koncu ne brani več niti svoje namišljene resnice, v katero so celo njegovi nosilci izgubili vero, temveč brani samo sebe, gola življenja in položaje svojih predstavnikov, valpov in hlapcev. V takih trenutkih je še posebno kričav, nasilen in neveren.

Ce gremo kar po vrstnem redu najnovejši zgodovini, bomo videli, da so tako postopali fašisti, katerih bes je dosegel svoj višek v obdobju republike v Špā, nacisti, ki so do zadnjega likvidirali svoje nasprotnike.

Take in podobne misli nam je vzbudila izjava zastopnika jugoslovanskega državnega tajništva za zunanje zadeve, ki je na vprašanje o vzrokih odločitve Titovega obiska v Združenih državah vedel povedati, da je bil tak sklep sprejet zaradi »ozračja, ki ga je v ZDA povzročila sovražna in žaljiva gonja proti Jugoslaviji in njenemu predsedniku« in ker je vlada ZDA imela možnost nekaj storiti, da se prepreči ta gonja, pa očitno tega ni storila. Za totalitarce je pač nerazumljivo, da demokratična vlada ne more svojim državljanom in listom enostavno ukazovati, kako naj odpirajo ali pa zapirajo usta.

Ni ne pravi, ne zadnjič, da beremo take trditve, v katerih se Tito in njegov režim istovetita z državo, jugoslovanskim narodom in njihovimi interesi. Ne isti osnovni temelji nedavna obsodba Džilasov, ki si je upal izreči negativno mnenje o jugoslovanskem komunističnem režimu, zaradi istega političnega monopola so med vojno in po vojni morali biti odstranjeni iz javnega in neredko sploh poslani na drugi svet vsi tisti, ki niso soglašali s tem, kar so hoteli Tito in njegovi somišljeniki.

Tudi mi smo že bili predmet podobnih očitkov. Kadarkoli naš list ali pa katero izmed demokratičnih gibanj, ki jih zastopamo, dvigne svoj glas proti jugoslovanskemu komunističnemu režimu kot takemu, proti eni ali drugi njegovi politični potezi ali delu njegovih tržaških in goristiških sopotnikov, že takoj prileti očitke, češ do smo »proti Jugoslaviji«, da smo »proti matični domovini«. Se pred par leti so nas obkladali tudi z »izdajalstvi«, zadnje čase pa je vsaj to odpravljen. Tudi z nami je torej prav tako, kot z Združenimi državami, katerim glasnik Titove vlade očita, da so proti Jugoslaviji zaradi tega, ker so dovolile svojo tisku in politiki, da so povedali nekaj bridkih resnic o jugoslovanskem diktatorju, njegovem preganjanju svobode, zavzetem gospodarstvu, trgovanjem totalitarizmu itd.

Prepričani smo, da se bodo ZDA že same znale braniti pred takimi krivičnimi obdolžitvami. Resnici na ljubo je pa treba le povedati, da ni v Združenih državah padla niti ena sama beseda proti Jugoslaviji ali proti jugoslovanskim narodom. Združene države so s svojo velokodno pomočjo po letu 1948 še vsako leto reševale Jugoslavo pred lakoto, jugoslovansko gospodarstvo pa pred popolnim polomom. Nedvomno je, da so s tem poslednje pomagale tudi Titu, toda vedno so podarjale, da je njihova pomoč namenjena Jugoslaviji kot taki in njenim narodom, ne pa režimu. Združene države so torej izpričale svojo naklonjenost Jugoslaviji s tako tehtnimi razlogi, da je tudi najbolj površnemu opazovalcu mednarodnih dogodkov jasno, kako iz trte izvirajo te trditve, da je Tito moral odpovedati svoj obisk v Washington zaradi tamkajšnje »Jugoslaviji sovražnega ozračja«.

Navedli smo ta najnovejši in kričeč primer zato, ker se v njem še enkrat in v vsej jarkosti kaže totalitaristični značaj sedanjega jugoslovanskega režima, za katerega ni razlike med trenutno vlado in državo, niti med osebo predsednika republike in vse drugače razpoloženimi narodi. Opozorjamo na ta primer tudi zato, ker dokazuje, da nismo izpostavljeni podobnim očitkom samo zamejski Sloveniji, v kolikor se ne strinjamo z vsem, kar jugoslovanski komunisti in njihovi sodelavci ukažejo ter podvzamejo, temveč da je za sedanjega jugoslovanskega režima »protidržavna«, v našem primeru »protidomovinski element usak«, kdor ne kriči »Živel Tito in njegova oblast!«, pa čeprav bi mu ta ukazal, naj se zaletava v zid ali skoči v prepad.

Kaj bo izmozgal Nenni?

V Benetkah se bo odločila usoda italijanskega socializma: zedinjenje, odlaganje ali razkosanje

V torek, 5. tega meseca, je v Benetkah, v kinu sv. Marka, začel težko pričakovani kongres Italijanske socialistične stranke, ki zaseda v okoliščinah in z dnevnim redom, zaradi katerega bi to moglo postati eno najvažnejših zborovanj italijanskega socializma.

Gre za nič manj kot za problem socialističnega zedinjenja. Na drugem mestu poročamo, kako sta glasili obeh glavnih italijanskih socialističnih strank, Nenni-jeve in Saragatove, še enkrat iznesli in poudarili načela, o katerih morajo socialistični delegati odločiti. S tem sta seveda hoteli vplivati na njihovo zadržanje. Svoj lonček so pristavile tudi manjše socialistične stranke, tako USI, v kateri so organizirani tudi tržaški in goristiški titovci. Skladno s tem svojim zavezništvo se je ta stranka izrekla proti Saragatove »antikomunizmu« in s tem za dejansko nadaljevanje dosedanje politike Italijanske socialistične stranke, s katero se je pripravljena združiti.

Italijanski komunisti so postali nekoliko popustljivejši do Nennija, ki velja za pobudnika in voditelja skupine, katere se v Italijanski socialistični stranki zavzema za zedinjenje s socialnim demokracijo. Pač pa je »Unita« osredotočila svoje napade na Saragata, katerega prikazuje za nepopolnopravne in nespravljivega človeka. Napad na Nennija je ostal pridržan moskovski »Pravdi«, ki je neposredno pred kongresom ožigala voditelja I-

talijanske socialistične stranke za reakcionarja. Pri tem se »Pravda« sklicuje predvsem na izjave, s katerimi je Nenni obsodil sovjetski nastop na Madžarskem. Na drugi strani skušajo tudi zahodni listi in posebno zahodne socialno-demokratske stranke vplivati na italijanske socialiste, da se izrečejo za prekinitev svojega zavezništva s komunisti, v katerem bodo vedno ostali samo drugorazredna sila. Porivajo jih, naj se izrečejo za samostojno pot, ki jim bo omogočila, da se tvorno in uspešno udeležujejo na politični pozornici. Vsi se pa vprašujejo, ali je Nenni sploh res gospodar v domači hiši in ali bo svojo zamisel tudi lahko izpeljal do kraja.

Vse to splošno in vsestransko zanimanje dokazuje, da je sedanjí kongres Italijanske socialistične stranke važen ne samo z italijanskega, temveč tudi z mednarodnega vidika.

V trenutku, ko to pišemo, še ni znana vsebina govora, s katerim bo Nenni predložil kongresu svoje politične zamisli in predloge.

Nekateri napovedujejo, da bo skušal dosledno uveljaviti svoje spoznanje, da se morajo socialisti združiti in si s tem odpreti vrata v vlado, v kateri bodo začeli izvajati prenosne. To je potrebno, ker so množice že site večnih napovedovanj popolne revolucije, ki se noče in se tudi zlepa ne bo uresničila. Na drugi strani obstoja nevarnost, da bi Krščanska de-

mokracija ob pomanjkanju socialističnega soledovanja in podpore mogla zdrkniti preveč na desno. Nenni je tudi spoznal, da te vloge ne more zaigrati mimo ali preko Saragata in njegove socialno-demokratske stranke. Za pomirjenje z njim naj bi bil — posebno po razkritjih o Stalinovih zločinah na XX. kongresu sovjetske KP in najnovejših dogodkih na Poljskem in Madžarskem — pripravljen žrtvovati tudi svoje dolgoletno zavezništvo s komunisti. Tako naj bi se vsaj glasile Nennijeve besede, če bi bile odkrite.

Drugi zopet opozarjajo, da mora Nenni v svoji stranki računati z različnimi strujami. Levica, v kateri so Pertini, Targetti, Lussu, Lizzadri in drugi, je za se tešnje prijateljstvo s komunisti. Njeni pripadniki ne odobravajo zblizevanja s Saragatom. V primeru združitve s socialnimi demokrati zahtevajo njegovo glavo. Tudi ne odobravajo Nennijevih kritik sovjetske politike in postopkov. Nato sta še dve skupini, katerima je pri srcu predvsem enotnost delavskega razreda, ki je tudi komunistična stremiljenja po nadoblasti in zloleda ne bi smela razbiti. Eni od teh skupin pripada tudi ravnatelj strankinega glasila »Avante« in z njim večina strankinega organizacijskega aparata. Končno pa je tu še Nenni in poleg njega skupina, ki se ogreva za socialistično združitve še bolj kot on sam.

Pravijo, da naj bi bil izid pokrajinskih kongresov za Nennija ugoden, to se

pravi, da je večina od 700 delegatov, ki imajo na benekem kongresu glasovalno pravico, vsaj v načelu na Nennijevi strani. Če je tako, potem bo Nenni najbrž uspel, da bo kongres glede socialistične združitve sprejel jasne sklepe. Morda pa tudi v tem primeru ne bo hotel gnati stvari na moč ter se bo zadovoljil s kakšno bolj množično resolucijo. Seveda bo istočasno skušal doseči, da se prepusti nadaljnje sklepanje in izvedba glavnemu odboru, za katerega bo gledal, da bodo v njem imeli večino njegovi zanesljivi ljudje. Če pa propade eno in drugo, potem je jasno, da bo upanje na socialistično zedinjenje za dogleden čas pokopano.

Kaj se plete?

Glede razmerja Sovjetske zveze z njenimi sateliti na eni del Titovo Jugoslavijo na drugi strani se vesti precej nasprotujejo.

Tako se je pred dnevi mudilo na prijateljskem obisku v Albaniji odposlanstvo bolgarske vlade. O razgovorih so seveda izdali običajno zaključno poročilo, in ker obe državi mejita z Jugoslavijo, sta se dotaknili tudi svojega razmerja do te države. Poudarili sta, da bosta svoje stike z Jugoslavijo izboljšali, in sicer na osnovi enakopravnosti, spoštovanja, neodvisnosti in medsebojnega nevmesavanja v notranje zadeve.

Iz tega bi lahko sklepali, da so se Sovjeti — in po njihovem ukazu tudi sateliti — odločili, da svojih ideoloških sporov z Jugoslavijo ne bodo prenašali na področje praktične politike, temveč jih bodo ohranili v mejah tako imenovane »eksisistence«. S tem pa rečeno, da bodo Titu priznali, da ima prav, ne bodo mu nehalo očitali, da je komunistični krivorec, toda vključ temu ne bodo dovolili, da pride do podobnega preloma, kakršen je bil tisti, ki je sledil izključitvi Jugoslavije iz Kominforma.

Nekaj pa bo verjetno obstalo: Tito bo tudi v naprej izključen iz obvestva pravovernih komunistov. To je ob istem obisku nakazal tudi albanski ministrijski predsednik Enver Hodža, ki je na proslavi albansko-bolgarskega prijateljstva v Skadru dejal, da so »revizionistično-anarhistična gibanja, ki bi rada dala socializmu več središč in ki hočejo obračati Marx-Leninov nauk, v resnici protisocialistična stremiljenja, ki pospešujejo cepljenje držav socialističnega tabora in sil komunističnega gibanja.« Ta stremiljenja so po Hodževem mnenju »sad buržujskega gledanja, so orožje imperialistov, uperjeno proti socialističnim državam.«

Zdruge strani pa so istočasno prišle iz Beograda poročila, po katerih naj bi na zborovanju glavnega odbora Zveze jugoslovanskih komunistov posvetili posebno pozornost pismu, ki naj bi ga bil sam Hruščev poslal Titovem. Pismo naj bi prišlo preko jugoslovanskega veleposlanika v Moskvi, Mičunoviča. Ta naj bi bil povedal, da v satelitskih državah in v Sovjetski zvezi ni tako močnih protijugoslovanskih struj, da bi to izključevalo Jugoslavijo iz tabora svetovnega komunizma. Mičunovič naj bi tudi dobil zagotovilo, da Moskva ne bo več nadaljevala ideološke polemike z jugoslovanskimi komunisti. Spore, ki so se pojavili v zadnjih mesecih, naj bi poravnali na posebnem sestanku jugoslovanskih in sovjetskih komunistov, katerega bi morali sklicati v čim krajšem času. Zanimivo je nadalje, da naj bi tajnik srbske komunistične partije Stambolić izrekel zadovoljstvo nad tem stališčem sovjetskih voditeljev do Jugoslavije. Maršal Tito, ki je predsedoval zborovanju, pa naj bi bil izrekel prepričanje, da se bo s sovjetskimi komunističnimi voditelji prej ali slej že našlo popolno soglasje.

Temu nasprotno je zopet pisanje glasila centralnega odbora sovjetske komunistične partije »Sovjetskaja Rosija«, ki je objavilo članek, v katerem obtožuje jugoslovansko in poljsko časopisje, da izražata zamisel tako imenovanega »narodnega komunizma«. Takšne ideje pa naj bi bile zgrešene. »Narodni komunizem« — piše »Sovjetskaja Rosija« — ni nič drugega kot sebična struja prefinjenega buržujskega nacionalizma.

Tako so v Moskvi zvestem taboru glede Tita in Jugoslavije še vedno različnih nazorov in je od nadaljnjega razvoja odvisno, kakšno bo končno stališče, ki ga bo komunistični blok vsaj zaenkrat zavzel do tega svojega izgubljenega, nato vrnjene, pa danes zopet na pol zavrnjenega sina. V splošnem se predvideva, da bo Kremenj skušal izkoristiti neprijeten položaj, v katerem se je znašel Tito zaradi odločitve obiska v Washingtonu. Ponudil naj bi Titu sožitje, pri čemer ga pa ne bo sprejel za svojega in ne bo nehal obsojati njegovega nacionalnega komunizma. Tito, ki se zaveda nesigurnosti in začasnosti takšne polovične rešitve, bo pa seveda skušal izkoristiti takšen položaj za dosego čim večjih ugodnosti in podpor na obeh straneh, ameriški in sovjetski.

SKUPNO EVROPSKO TRŽIŠČE

Evropsko gospodarsko sodelovanje je na poti uresničenja - Doseženo v 12. letih

Lansko spomlad se je v Messini poročila zamisel za ustvaritev skupnega evropskega tržišča. Ta zamisel pa je pravzaprav zaplodek tistih 6 držav, ki so se leta 1950 združile v Evropsko premogetno in jeklarsko skupnost, ki jo s tujo besedo označujejo tudi Montanunion. Na podlagi ugodnih izkušenj, ki so jih te države doživele s premogetno in jeklom, bi želele sedaj razširiti število carine prostih izdelkov na vse pomembnejše blago. Postopoma bi tako med Italijo, Francijo, Zahodno Nemčijo, Belgijo, Nizozemsko in Luksemburgom v dvanajstih letih popolnoma odpadle vse carinske pregrade med temi državami.

Zamisel po razširjeni carinski uniji držav Evropske skupnosti ni takrat našla razumevanja pri vodilnih državnikih Velike Britanije zaradi obzirov do Commonwealtha, in tudi Francozi so se zaradi svojih kolonij v Severni Afriki le načeloma izrekli za to zamisel.

Od sicilijanskega lanskoletnega sestanka ministrov Evropske skupnosti pa se je v evropskem političnem in gospodarskem življenju marsikaj spremenilo. Šueška kriza in dogodki v vzhodnoevropskih državah so povzročili globoka preobrazbe.

PRETEKLO NEDELJO V ROMUNIJ

Še ene totalitarne volitve

Preteklo nedeljo so imeli na drugi strani železnega zastera še ene »svobodne« volitve, tokrat v Romuniji. Seveda so volitve poznale samo eno listo, na kateri je kandidiral prav toliko komunistov in sopotnikov, kolikor je razpoložljivih poslanskih mest. Nikogar ni presenetilo, da so vsi izvoljeni. Nihče se tudi ni začudil, ko je bukareški radio javil, da to sploh niso bile volitve, temveč navdušena manifestacija za ljudsko demokracijo. Po poročilih te postaje so volivci korakali na volišča v strnjenih vrstah ter so komaj čakali, da glasujejo za vlado in potrditev vladne politike.

Ker je bila volilna lista ena sama, je volivce lahko pokazal svoje nasprotovanje samo s tem, da je prečrtal vse kandidate. Budni skrutinatorji so pa pazili in nihče ni imel poguma napraviti poteze, ki bi ga lahko stala glavo. Kakor velja na naših cestah pravilo »Voz! previdno, kajti življenje, ki ga s tem rešiš, utegne biti Tvoje«, tako velja pač tudi za komunistične volitve nasvet »Voli vlado, kajti glava, ki jo s tem rešiš, utegne biti Tvoja«.

Romunski volivci niso smeli niti zamenjati vrstnega reda kandidatov, kar so lahko delali na Poljskem. Pred dnevi smo že poročali, da je Romunija odpovedala svoj dogovor z Združenimi državami, po katerem bi opazovali iz Združenih držav lahko prisostvovali romunskim volivcem prav tako, kot so romunski opazovalci preteklo jesen prisostvovali predsedniškim volitvam v ZDA. Prav tako so romunski oblasti prepovedale tujim častnikom, da bi opazovali potek volitev.

nja. Velika Britanija in Francija sta se znašli osamljeni, in Sovjeti jima niso priznali s najhujšimi grožnjami. Ostareli in trhel svet se je menadoma podrl. Se nikoli se niso evropske šibkosti tako razgallile kot v tistih grozljivih dneh, ko je vprašanje vojne ali miru obviselo na tanki nitki. Nikdar ni bila slika Evrope in zlasti njene skupnosti tako obupna. Velika Britanija je takrat spoznala, da pomeni njena »splendid isolation«, na katero je bila tako ponosna, izstradanje oči. Tudi Francija se je streznila. Starček Adenauer je takrat dejal: »Moramo ukrepati, če ne bo Evropa izgubila s pozornice svetovnih dogajanj, na katero se je povzpela z Grki in Rimljani in je skozi tisočletja igrala vodilno vlogo v kulturi in napredku človeštva.«

Nov nečrt šestorice je pomenil novo gospodarsko razkosanost, namreč razkosanost med šestimi državami Evropske skupnosti in ostalimi 17 državami, ki ostajajo izven te skupnosti. Velika Britanija je spoznala nevarnost, in novi predsednik vlade Mac Millan je razglasil revolucionarno voljo svoje dežele, da se priključi Evropski gospodarski skupnosti in s tem poruši za seboj vse mostove pre-

teklosti. Tako se je načrt šestorice držav, da se združijo v carinsko unijo, razširil in zajel tako rekoč vso Evropo.

Vsi ti načrti, ki so se le z največjimi začetnimi težavami približevali uresničitvi, so nenadoma dobili poln zagon. Pred kratkim so zborovali v Bruslju zunanji ministri šestih držav. Prihodnji terek in sredo bo zasedala v Parizu konferenca ministrov Evropske gospodarske skupnosti. Strokovnjaki mislijo, da bo že s. l. januarjem 1958 stopilo v veljavo skupno tržišče. Tako bo od l. 1970 do l. 1975 Evropa predstavljala eno samo carino prostotno tržišče. Od Severnega morja do Sicilije, od zahodne atlantske obale Velike Britanije pa vse do Elbe bodo evropski izdelki potovali od proizvajalca do kupca brez slehernih zaprek in obremenitev. Korak do politične skupnosti Evrope takrat ne bo več niti dolg, niti težak.

To, kar se sedaj dogaja v tednih in mesecih v Evropi, je gotovo orjaško delo. To ne pomeni nič drugega kot nekrvavo, postopno revolucijo, ki postavlja svoje cilje po evolutivnih poteh postopne prilagoditve in previdnih preobratov. Gotovo se postavljajo teme gospodarskega poenotenja tako zamotane in zemljeplisno tako diferencirane celine ogromne težkoče nasproti. Med ogromnimi gospodarskimi bloki na Vzhodu in Zahodu se nam Evropa pokaže kot zemljišče s številnimi ograjenimi vrvti, ki mejni na ogromne latifundije, nelzmerne plantaže in orjaške farme. Nova politika podira ograje med vrvti in vrtilki in ustvarja s tem obširen gospodarski prostor, ki bo s svojimi skupnimi močmi v bodočnosti z lahkoto konkuriral svojim sosedom.

Preporod Evrope je prišel. Gospodarskosti so ustvarili tisto, česar niso zmogli politiki. Sele čez dvanajst let se bode politiki lahko spet spravili na delo, to je potem, ko jim bodo gospodarstveniki pripravili pot.

Moskovska senzacija z „neznancem“

Sovjeti so pretekle dni zopet poskrbeli za senzacijo, ki je po vsem tisku dvignila veliko prahu. Sijo je za ugledega bolnika, ki ga z ozirom na naravo njegove bolezní sovjetski zdravniki niso hoteli zdraviti sami, temveč so poklicali na pomoč še dva ugledega zdravnika iz zahodnega sveta, dva priznana strokovnjaka za krysne bolezni. Vso nujnostjo sta bila poklicana v Moskvo priznani nemški internist prof. Schulten in ravnatelj klinike za krysne bolezni na medicinski fakulteti pariške univerze, prof. Bernard.

Pri takem tajinstvenem postopku ni preostalo časnarjem drugega, kot da začno ugibati. Eni so že vedeli povedati, da je bolnik minister Kaganovič, ki naj bi bil ranjen s strelom iz samokresa pri ravnanju z Bulganinom in Hruščevom. Drugi so šli še delj ter so sporočili, da je bila po sredi zarota za združenje Bulganinove in Hruščeve klike, ki se pa ni posrežila in je bil Kaganovič težko ranjen.

Končno se je po celih petih dneh vročnega ugibanja le zvedelo, da je bolnik maršal Vasiljevski, ki ima v sedanjí sovjetski vladi položaj ministra za strojno industrijo.

VESTI z GORIŠKEGA

Uzakonitev slovenskih šol

Vlada, zbornica, senat in predsednik republike naj spoštujejo le ustavo

Zadnje dni mi je prišla iz Rima vest o neki poluradni vladni izjavi glede ureditve vprašanja slovenskih šol v Italiji. Izjava sloni na tistem zakonskem osnutku, za katerega je v zimi 1955-56 izvedelo vodstvo Slovenske demokratske zveze iz Gorice in ga, skupaj s SDZ in SKS iz Trsta, objavilo ter proti njemu poslalo protestne ugovore.

Poleti 1956 je iz Rima prišlo besedilo drugega zakonskega osnutka za ureditev slovenskih šol na Goriškem in v Trstu. Za tretji osnutek smo izvedeli pa konec decembra 1956, ko je ministrski svet razpravljal in sprejel zakonski osnutek, na podlagi katerega bi na Goriškem uvedli slovenske paralele na italijanskih šolah ali zraven teh. Vseh zakonskih osnutkov pa je tudi določilo, da je za vpis v slovenske šole potrebna prošnja staršev, ki jo mora biti predpisana nobena izjava in nobena prošnja, kakor nista niti ena, niti druga predpisani za italijanske državljane italijanskega jezika.

V drugem osnutku, v onem od poletja 1956, je klavzula o komisiji odpadla, ostala je obveznost prošnje. Toda prošnja mora vendar nekdo sprejeti, o njej odločiti in jo rešiti. Ta nejasnost bi se morala odpraviti. Na Tirolskem je za Nemce predpisana izjava staršev, da so njihovi otroci nemškega jezika. Tudi to je odveč, ker smo Slovenci in Nemci v Italiji italijanski državljani, po ustavi enakopravni in nam ne sme biti predpisana nobena izjava in nobena prošnja, kakor nista niti ena, niti druga predpisani za italijanske državljane italijanskega jezika.

Vsak izgovor oblasti, ali sovinitov je v tem oziru ustavno neutemeljen in torej krivičen!

Republika, mislim, italijanska republika in ne kaka monarhija oziroma diktatorska vladavina, je dolžna italijanske državljanke slovenskega jezika v Italiji toliko šteti, da se ohrani kot taki pri življenju in da se tudi razvijajo. To velja ustava, to veljave demokratični ustroj in duh republikanske ustave, ki štiti slehernega državljanja.

Slovenci v Italiji ne zahtevamo drugega kot popolno enakopravnost na podlagi ustavnih določil in demokratičnih načel sožitja med večino in manjšino. Naša manjšina ne misli, ne sme in ne more groziti niti države kot take, niti državnih ustanov. Kdor misli na to in se na to sklicuje ali namiguje, je v slabši veri! Kršitelje pravičnega in mirnega sožitja in vse druge vrste kršiteljev zakona preganja kazenski zakon. Celota ne odgovarja za dejanja posameznikov. To izjavlja že sam kazenski zakonik, ko pravi, da posameznik odgovarja le za svoja dejanja!

Slovenci v Italiji pa ne odgovarjamo in ne plačujemo niti za položaj italijanske manjšine v Jugoslaviji, kakor ni ita-

lijanska manjšina v Jugoslaviji odgovarjala in plačala za položaj slovenske manjšine v Italiji v časih fašistične diktatorske strahovlade.

V Jugoslaviji vlada enostrankarski komunistični sistem, katerega slovenski demokracije v Italiji ne odobravamo in ga kritiziramo. V ostalem pa je le italijanska diplomacija pristojna za nadzor nad ravnanjem z italijansko manjšino v Jugoslaviji.

Ce pa pogledamo na namigovanje gorri omenjene poluradne rimske izjave, češ da se same slovenske končnice prilikom zadostujejo, da se v Istri dostop v italijanske šole prepoveduje, moram ponoviti to, kar je s tega mesta »Demokracija« nekoč že povedala: da je namreč fašizem pospešeno raznarodoval Slovence in Hrvat in da je povsem logično, da se taka krivica mora popraviti. Poleg tega pa se to: v Istri so začeli tako ravnanje mnogo časa zatem, ko so italijanske oblasti jele diskriminacijsko postopati s Slovenci v Italiji!

Kdor je brez greha, naj vrže prvi kamen!

Ce pa se kdo sklicuje na reciprocitet v ravnanju z manjšinami v Italiji in Jugoslaviji, nehoté prizna, da Slovenci v

Italiji nismo polni italijanski državljani. Do tega absurda nujno privede in rimska poluradna izjava in polemika določenega šovinističnega tiska.

Slovenci v Italiji zaupamo v treznost, razsodnost, pravičnost in humanost vlade, poslanske zbornice, senata in predsednika republike.

Apeliramo nanje in verujemo, da nam bodo nudili tak šolski zakon, kakršnega si mi želimo in katerega tudi italijanske krajevne oblasti ter del italijanskega tiska podpira: zakon, ki naj nam nudi avtonomijo na šolskem področju in prost vpis slovenskih otrok v slovenske šole. Imeli bi pravico zahtevati obvezni vpis slovenskih otrok v slovenske šole, ker so italijanski državljani italijansko govoreči obvezni pošiljati svoje otroke v italijanske šole! Niti to ne bi bilo protustavno, ker je vlada dolžna šteti integriteto in razvoj naše jezikovne manjšine!

Za morebitno reciprocitet med Italijo in Jugoslavijo v pogledu ravnanja z jezikovnimi manjšinami pa je pristojna le vlada. Naj se pobriga ona, če more doseči. Tako reciprocitet namreč, da bo v skladu z določili italijanske republikanske ustave!

Dr. AVUGUST SFILIGOJ

SOCIALISTI NA RAZPOTJU

V torek 5. februarja je začel v Benetkah vsedržavni kongres italijanske socialistične stranke, na katerem bi morali sprejeti sklepe, ki bodo imeli usodno in odločilno vlogo za bodoči razvoj socializma v Italiji. Pokazalo se bo, ali je socialistično zedinjenje, o katerem se je zadnje mesece toliko pisalo in govorilo, sploh možno ali ne.

Zavedajoč se pomena tega zborovanja so prizadeali socialistični voditelji v zadnjih dneh še enkrat podčrtati svoja več ali manj znana stališča, da bi tako olajšali sprejem jasnih in nedvoumnih sklepov ter preprečili razširjanje neumestnih in varljivih nad.

Voditelj socialnih demokratov nadalje je v svojem glasilu »La Giustizia« poudaril, da se socialni demokrati ne bodo nikdar odpovedali svobodnemu in demokratičnemu značaju socializma. Zavezovanje za to svobodo in zagovarjanje njenih načel zahteva, da se potegne ostro ločnico od totalitarnega komunizma, s katerim pravi socialisti ne morejo imeti nič skupnega. Sodelovanje s komunisti se ne more opravičevati v tem primeru zgrešeno miselnostjo o potrebi enotnosti delavskega razreda, kajti že v sami naravi komunizma je zapovedano rušenje demo-

kratičnih ustanov, s tem tudi demokratičnega socializma. Zato se mora demokratični socializem z vsemi svobodoljubnimi sredstvi boriti proti totalitarnemu komunizmu, ne pa z njim sodelovati. Saragat tudi zavrača Nennijeve trditve o nevarnosti reakcionarnega protikomunizma in opozarja, da je reakcionarna že sama komunistična diktatura.

Voditelj socialnih demokratov nadalje pobija Nennijevo stališče, po katerem naj bi obstoj vojaških blokov predstavljal nevarnost za mir. Če Evropa ne bi iskala varnosti v zavezništvi in organiziranju skupne obrambe, bi kmalu tudi zahodne države postale ena sama in še bolj tragična Madžarska. Zato je Saragatovo pogoj za socialistično zedinjenje tudi ta, da se nennijski izrečki za ohranitev sedanjih zavezništva, na katerih temelji italijanska zunanja politika, dokler se Sovjetska zveza vsaj deloma ne demokratizira, je že sam obstoj njenega sedanjega režima nevarnost za mir in je treba to upoštevati ter skrbeti za lastno varnost.

S Saragatovim člankom so socialni demokrati tako še enkrat povedali, da pri morebitnem socialističnem zedinjevanju ne nameravajo v nobenem primeru odstopiti od dveh svojih osnovnih zahtev:

Maščevalnosti kolonialne politike

Hudi udarci, ki jih je Francija doživljala na Bližnjem vzhodu, v Indokini in v Severni Afriki in tisti, ki jih bo utrpela v bodočnosti, niso zgolj posledica političnih, pač pa tudi kulturnih zablod. V nasprotju z angleškimi kolonialno politiko, ki se ni dotikala jezikovnih in kulturnih samobitnosti podjarmljenih narodov, so Francozi stalno in trmoglavno poskušali zlate in črne domačine, Berbere in Arabce, preleviti v pristne Francoze.

Vkoreninjena bolezenska domišljavost zavrača Francoze v vero, da je njihovo poslanstvo na tem svetu vodstvo človeštva na poti v civilizacijo. Prav zato zahtevajo, da vsi narodi pod njihovim vplivom priznajo francosčino za jezik človeštva. Od kolonialnih narodov pa se zahtevajo zahvalo in hvaležnost, da lahko sami postanejo nekoč Francozi; da se asimilirajo in se tako dvignejo na višjo raven človeštva v veliki Franciji, ki jo imenujejo »Union Française«. To naj bi bila nekaka vistousmerjenost, po kateri naj solarški v Kamerumu prebirajo berila o »nos antres les Gaulois« (o naših galskih prednikih), kot to počenjajo učenci po šolah kjerkoli v Franciji. Po teh načelih naj bi maturanti vsega francoskega imperija, od Antilov preko Madagaskarja pa vse do Tihega oceana, pisali isto maturitetno nalogo o isti Moliérovih pesnitvi!

Teh metod pa se Francozi ne poslužujejo samo v Afriki in v svojih pekomorskih ozemljih, pač pa tudi po tistih pre-

delih Francije, kjer materin jezik prebivalstva ni francoščina: pri Bretoncih, Flamcih, Baskih, na Alzaškem in v Lorenu. Na Alzaškem in v Lorenu potujejo otroke že od četrtega leta starosti v tako imenovanih »Ecoles maternelles« (otroških vrtec). Vrtinarice je strogo prepovedano, da bi otroke tolažile v njihovem materinem jeziku, in alzaščini. Prav tako je prepovedano petje nemških otroških pesmic.

Ta »potujočevalna vzgoja« pa se nadaljuje tudi pri odraslih. Nemški častniki smejo izhajati le s francoskimi besedami. Sportni del mora biti objavljen v francoščini, ker prebira ta poročila v glavnem mladina.

Veste katera kolonija je naslednja, ki jo bo Francija po Alžiriji izgubila? Sprajajo Alžajci v šali. — »Alžajci in Lorena! Francozi sami so deželi ponizali na stopnjo kolonije!« odgovarjajo z nasmehom. To je res samo šala, vendar dokazuje, da je že skrajni čas, da Francozi pospravijo s preživelim kulturnim centra-

Vabimo Vas na

Glasbeni koncert „Veseli fantov“

ki ga prireja SKPD iz Gorice v soboto 9. februarja 1957 ob 20.30 in

v nedeljo 10. febr. 1957 ob 17.30 v dvorani »Brezmadežne« na Placuti.

Nastopajo:

- 1) Mandolinistični orkester (vodi M. Debenjak)
 - 2) Oktet »Planika« (vodi F. Valentinič mla.)
 - 3) Filarmonika z duetom (pod vodstvom D. Klanjskega)
 - 4) Humoreska (pripravil M. Mazora)
- Povezavo oskrbela: I. Bolčina in V. Prašnik

lizmom in asimilacijskimi nasilji. Kolonije se podirajo tudi zaradi takih nestrpnosti, ki so se vedno v navadi ne samo v Franciji, ampak tudi v Avstriji in Italiji. Evropska skupnost bo resnično zaživila, ko bodo vsi asimilacijski apostoli za vedno upokojeni in bo nov rod svoje življenjske sile posvečal prav nasprotnim težnjam: pomirjevanju in prijateljstvu skupaj živečih narodov, medsebojnemu zaupanju in spoštovanju!

GOSPODARSTVO

SETEV POVRTNINE — Sedanje milo vreme moramo izkoristiti s setvijo povrtnine. Sejemo lahko solato, radič, petršilj, zeleno, korenček in zgodnji ohrovt (vrzote) za presajanje. Petršilj, zeleno in korenček moramo sejati samo v grede, ki so bile lansko leto pognojene s hlevskim gnojem ali letos s kompostom (mešancem). Grede, ki so bile lansko leto pognojene s hlevskim gnojem, bomo sedaj pognojili z umetnim gnojilom ORTIL, ki je nalašč pripravljeno za gnojenje povrtin. Gotovo ga dobite pri tvrdki »Vinogradar« v Gorici, kjer dobite tudi potrebno navodilo za uporabo.

Vrtno grede, kamor bomo sejali povrtino, morajo biti primerno velike, da jih z lahko dodelujemo. Najprimernejša širina je 120 cm z vmesnimi stezicami, širokimi 30 cm. Ko smo posejali, je prav, da seme nekoliko zagrebimo z železnimi grabljami in nato stlačimo z lopato ter s tem pritisnemo seme k zemlji. Kdor razpolaga s kompostom ali mulom na razpolago dobro, lahko zemljo, naj to preseje in poseve pokrije za polenja in debelo. Na ta način bo gotov, da mu bo vse seme vskalo in da ne bo suša tako hitro škodovala.

Vrtno posetje radi izkoristijo vrabci. Proti tem nastavitvimo staklila ali prevlečemo grede z nitmi dvakrat do trikrat počez.

V VINOGRADU nadaljujemo z gnojenjem, obrezovanjem in nadomeščanjem slebih kolov. Kole, ki služijo za »nategnjenice« ob koncih vrst, moramo do 1 m višine v spodnjem koncu namazati s karbolinom ali katramom, da jih ha ta način obvarujemo pred gnitjem in tako podaljšamo njih trajnost. Predno jih namazemo, moramo spodnji del olupiti, posušiti, če potrebno tudi na ognju, da tako boljše vsrkajo mazilo.

KROMPIR ZA SEME si lahko vsak naroči pri kmetijskih konzorcijih z vladnim prispevkom 1500 lir na 100 kg. Pridni in skrbni kmetovalci bodo izkoristili to priliko, ker je tudi priporočljivo, da krompir za setev vsako leto obnavljamo, če hočemo dobiti obilen pridelek.

SLOVENSKI ODER V TRSTU priredi

v nedeljo 10. februarja ob 20. uri v dvorani v DOLINI

Linhartov večer

Na sporedu je Cojzovo omizje Mihaela Jerasa in Linhartova Zupanova Mlca.

„PROCES STOLETJA“ V BENETKAH

V zgodnjem jutru 11. aprila 1953 so ob morskem obrežju v bližini Ostie našli truplo pomanjkljivo obledenega 21-letnega dekleta. Mrtvo dekle so spoznali za Vilmo Montesi, hčerko preprostih rimskih staršev in zaročenko policijskega uradnika. Dekle je dva dni pred svojo smrtjo izgubilo iz očetove hiše. Prva sodna preiskava je dognala za smrt srečno kap!

Nihče v tem času ni dvomil, da je Vilmo Montesi dohitela smrt pri kopanju, posebno se zato, ker je pogostokrat zahajala na morskobal na kopanje zaradi neke bolezni na nogah. Šest mesecev po tem dogodku, ko se je komaj še kdo spominjal mrtvega dekleta ob morskobali, je v nekem rimskem tedniku izšel članek, v katerem je pisec zatrjeval, da je Vilma Montesi postala žrtev orgij z mamili v neki lovski koči v Capocottu, in da so jo soudeleženci teh orgij šele po smrti prinesli na morskobalo, da bi na ta način hilinili nezgodo pri kopanju.

Takratni ravnatelj rimske policije, Polito, je proti piscu članka z imenom Silvano Muto vložil kazensko ovadbo zaradi razširjanja vznemirljivih govoril. Teden dni preden bi se morala vršiti razprava proti piscu članka, je Muto napričakovano imenoval dve dozdnevni priči: takrat 23-letno filmsko statistko Moneto Caglio in prav toliko staro Adrijano Bisaccio. Ker je moral Muto kljub temu le pred sodišče, je pred sodnikom izrekel novo senzacija: milijonar marchese Ugo Montagna, lastnik lovške kočice v Capocottu, naj bi bil glavni krivec smrti Montesije. Ta markiz pa naj bi ne bil tudi najodločnejši član nočne družbe. Se drugi gospodje s se bolj donečimi imeni, tako je zatrjeval Muto, so zapleteni v ta škandal, ki bi ga nekateri prav zaradi tega radi utajili.

Pri razpravi Muto je Adrijano Bisaccio, ki si je služila denar kot model slikarjem, priznala, da je vdana mamilom in se celo navedla nekaj naslovov veletrgovcev s kokainom. Takoj nato so oblasti uvedle preiskavo proti prodajalcem mamil, ki je — kakor smo svojčas poročali — odkrila številno družbo, ki je segala v najvišje kroge rimskega plemstva. Prav ta okoliščina, ki je izzvala v najhujših pla-

steh italijanskega ljudstva upravičeno negotovanje zaradi malopridnosti zgornje rimske družbe, je verjetno narekovana pravosodnemu ministru, da je preemstil — verjetno zadnje — sodno razpravljanje v mirnejše ozračje, v Benetke.

Zaročenec Bisaccijeve je pred sodiščem izjavil, da mu je Adrijana pripovedovala o strašnem doživljanju v lovski koči. Zaročenca, ki je po poklicu slikar, so po naročilu neznanih krogov enostavno vtaknili v norišnico.

Druga priča, Moneta Caglio, je prišla — kot mnoga druga dekleta — v Rim, da bi poskušala svojo veliko srečo pri filmu. Postala pa je samo ljubica 42-letnega markiza Montagna, ki jo je pridobil tudi še za dvomljivo razvedrilo v lovski koči, kamor je vabil svoje številne prijatelje in prijateljice. Ko pa so prvotni visoki denarni zneski, s katerimi je zasipal svojo prijateljico Caglio, pričeli kopneti in se sešoma izničili, je Caglio iz razočaranja in jeze pripovedovala pred sodiščem, da je Vilma Montesi pri nekem plesu padla v nezavest zaradi prevelikega uživanja kokaina. Udeleženci so mislili, da je mrtva. Pri tem je izustila tudi ime moža, ki naj bi navidezno mrtvo Vilmo zagnal v morje. To naj bi bil odvjetnik in jazz muzičist Piero Piccioni, sin takratnega zunanjega ministra.

To je bilo preveč. Razpravo so predložili. Pričelo se nove preiskave in zasliševanja. Javno mnenje vse Italije je bilo tako razburjeno, da je moral takratni ministrski predsednik Scelba izjaviti v parlamentu, da bo brezobzirno posvetil v stikala med verižniškim svetom in upravo. Ze naslednjega dne je odstopil rimski policijski ravnatelj. Tudi zunanji minister Piccioni, oče osumljenca Piera, se je svojemu mestu odpovedal.

Medtem so policijske preiskovanje dognala, da je bil markiz Montagna že obsojen zaradi kupčij z »belim blagom«, zaradi tihotapstva z mamili in zaradi ponarejevanja menic. Nadalje da je bil vohun fašistične tajne policije in da so mu prav zaradi tega poklonili plemstvo. Ugotovili so tudi, da je imel markiz številne prijatelje med visokimi uradniki policije.

Dne 3. marca 1954 so senzacionalno

razpravo proti piscu članka ponovno preložili. Spise Montesi, ki so narasli na 120 kilogramov, so izročili preiskovalnemu sodniku dr. Rafaelu Sepe z naročilom, da prične z novo preiskavo. Ta je najprej spravljal v ječo oba glavna osumljenca, Piccionija in Montagna. Bivšega policijskega ravnatelja je postavil pod policijsko nadzorstvo. Pustil je nadalje aretirati vse priče, ki so po krivem prečevali. Lovskega najemnika, knezu Filipu Hessenskemu, je za nekaj mesecev odvzel potni list. Nepristano pa je zasliševal in zasliševal.

Po izvršenem delu je dr. Sepe vsvo svoje »zveste« izročil državnemu pravdniku, kjer sta jo mlatila državna pravnik Gio-coli in Scardia. Tudi ta mlatev je slednjih končala. Po mnenju državnega pravdnika ni v spisu, ki jih je pripravil Sepe, nobenih neposrednih obremenitev, niti indicij. Sepe je vendar jasno dokazal, da Vilma Montesi ni umrla zaradi srčne kapi, pač pa zaradi umora.

Pred sodiščem v Benetkah je štirinajst obtožencev. Najmanj 267 prič bodo morali zaslišati. Računajo, da bodo razprave trajale dva do tri mesece. Glavni obtožene-c je slej ko prej sin bivšega zunanjega ministra, Piero Piccioni. Po dosedanem stanju obtožbe ga obtožujejo zanikanega umora. Ugo Montagna in Polito sta obtožena, da sta dajala obtožencem potuho, enajst obtožencev je obtoženih krivih izpovedi na prvi obravnavi. Glavna obtožena se obnašata hudo samozavestno. Montagna, kateremu je sodišče odreklo naslov markiza, ker je potvorjen, računa celo na popolno opravičitev.

Sodniki v Benetkah nimajo lahkega dela. Zatrjujejo tudi, da bodo neizprosno pravični.

Naj bo sodba tega »procesa stoletja« še takšna ali drugačna, so pričakovanja treznih ljudi, ki ne hlepijo za senzacija-mi, da bo beneška sodba pomirjevalno in zdravilno vplivala ne samo na prebivalstvo glavnega mesta, pač pa tudi na celotno italijansko javno mnenje. Samo pod tem vidikom je mogoče tudi opravičiti porabo številnih milijonov lir, ki jih je služal Montesi, če doslej pogotilni in jih bo še zahteval beneški veliki proces.

Treba je torej počakati na ta kongres, ki se je začel 5. t. m., spremljati njegov potek in potem se bo videlo, ali bodo socialisti premagali notranja trenja, neodločnost in spore ter bodo tako omogočili nastanek zares množičnega in demokratičnega italijanskega socialističnega gibanja, ki naj bi postalo eden najodločnejših činiteljev italijanske notranje politike.

V tem pričakovanju beležimo, da bo tržaško sekcijo Italijanske socialistične stranke zastopal na kongresu v Benetkah njen tajnik dr. Teiner, ki je prejel navodilo, da mora zagovarjati politiko socialističnega zedinjevanja.

Sovodenjska občinska seja

Pretekli petek 1. t. m. se je sestel so-vodenjski občinski svet. Na dnevnem redu so bili številni predlogi, o katerih so svetovalci razpravljali.

Med drugim so šolski postrežniki odobrili mesečni prispevek 6 tisoč lir. Prispevke drugih postrežnic bodo obravnavali na prihodnji seji. Nadalje bodo nabavili 500 kubič. metrov gramoz. Izvolili so tudi občinsko komisijo za reševanje rekurzov proti odmeram obč. davkov za l. 1957-58. Izvoljeni so bili naslednji gg.: Tomsic Peter, Florenin Franc, Pelicon Jožef, Devetak Ivan; za Peč: Kovac Alojz, Kosic Karel; za Vrh: Juren Leopold, Devetak Bogomil; za Gaberje: Pipan Jožef. Tri ostale pa imenuje po zakonu prefek-tura.

Odobrili so odškodnino g. Kovicu Francu s Peči. Potrdili so listino trošarine za l. 1957. Odobrili so še nekaj drugih predlogov.

Nadalje so odobrili popravilo gradbene-ga pravilnika in dovolili nekaj olajšav v plačevanju bolniških stroškov g. Batisti-ču Francu iz Sovodenj. Uredili so tudi vprašanje posojila pri Goriški posojil-nici.

Resolucijo glede deželne avtonomije in glede slovenskega šolstva, ki jo je predlagala manjšina, so soglasno odobrili.

RAŽALJENO ŠKOTSKO KRILLO

PISMO IZ AVSTRALIJE

Trmoglavost 15 avstralskih rezervistov je britansko državno skupnost hudo razburila; samo malenkost manj kot pa svaška kriza. V središču afera, ki je celo hladnokrvni londonski dnevnik svetovnega slovesa, »Times«, spravila v nevoljo, je škotski kilt, ki mu pravimo Slovenci po domače tudi kitla, žensko krilo. Namreč, tisto kratko, zato pa razkošno široko krilo, ki ga kot narodno nošo nosijo predvsem škotski hribovci. Tudi v Trstu smo te fantje svoječasno z nasmeškom obdoveli. To krilo spada gotovo med najbolj spoštovane, svetinje britanstva.

Ze od vsega začetka je veljal kilt svojim nosilec vse nekaj več kot pa navadno voljeno oblačilo. Nosili so hlače in jih spet slekli, kilt pa je postal kos osebnega, svetovnega nazora, nekaka nezamenljiva vizitka. Vladači Velike Britanije so nosili kilt kot svetinjo britanske skupnosti. Pokolenja angleških pustolovcev, kolonialnih pionirjev in osvajalcev s nosila — tudi če niso bili škoti — kilt v oddaljenih deželah. Na poti okrog sveta je kilt prispel tudi v Avstralijo.

Kalilci miru

V Avstraliji je škotsko krilo našlo zavetje v vseh tistih ustanovah, ki so v vseh deželah in v vseh časih nosilke starih izročil: v armadi. Nekaj avstralskih polkov je bilo škotskega porekla. Tako se je zgodilo, da so avstralske elitne čete nastopale po evropskih, afriških in azijskih bojiščih v škotskih krilih.

K tem enotam v krilih spada tudi slavn škotski polk, ki je znan pod imenom »Black Watch Regiment« in je nastanjen v avstralski zvezni državi New South Wales. Ze od ustanovitve polka leta 1885 nosijo vojaki tega avstralskega polka kilt.

Izbruhnil je škandal

Nesreča pa je hotela, da so ob koncu leta 1956 poklicali na vojaške vaje petnajst mladih Avstrancev in prav v ta polk. Teh petnajst vpoklicancev je irskega porekla in njim je kilt neprijeten spomin borbe Ircev proti Angliji. Dvajsetletni vojak, kateremu je podčastnik izročil kilt, ga je zagnal na tla in zavrtel svoj kazalec v čelo, kar je mednarodni znak za določeno umsko stanje nasprotnika. Seveda je vojak podčastniku še marsikaj drugega povedal, med drugim tudi to, da bi v kultu ne maral biti niti pokopan.

Tako je prišlo do majhne vstaje. Petnajst mladih rezervistov je nastopilo proti največji svetinji starega polka, ki ga je za hrabrost odlikovala sama kraljica Viktorija. Vseh petnajst rezervistov je pobralo svoje stvari in zapustilo vojašnico. Ko je polk nastopil k apelu, je manjkalo petnajst rezervistov. Tako je izbruhnil škandal.

Nekaj dni kasneje so vseh petnajst upornikov postavili pred posebno sodišče v Sydneyu. Eden izmed obtožencev je sodnikom povedal tole: »Ali si lahko predstavljate mladega spoštovanelega moža, ki bi danes brez posmeha nosil kilt? Cistokrvni Irec tega vsekakor ne zmore!«

Državni pravnik pa je postavil v obrambo kulta množico prič, ki naj bi potrdile sloves škotskega krila. Sam poveljnik polka, podpolkovnik Hamer, je med drugim dejal tole: »Kilt je najstarejši del vojaške uniforme, vsekakor mnogo starejši od hlače. Nosili so ga že rimski legionarji. Predsednik kraljevske škotske družbe, je povedal, da so angleški vladarji s ponosom nosili kilt.

Končno so obtožence obsodili, da morajo dvajsetdeset dni trajajoče urjenje dokončati namesto v dveh letih v enem

samem. Uporniki so obsodbo sprejeli, premestili pa so jih k bataljonu, kjer nosijo vsi vojaki hlače.

Londonski dnevnik »Times« in škotska tekstilna industrija pa sta avstralski škandal sprejela zelo resno. Londonski »Times« je celo napisal uvodnik in tudi tale stavek: »Če bi številni mladi ljudje mislili tako, kot teh petnajst mladih Avstrancev, potem bi škotski tekstilni industriji grozila težka kriza. To je žalostna in presenetljiva afera, ki jo je treba mirno, zato pa z vso resnostjo obravnavati.«

„Andrea Doria“

Polpna tema okrog dogodkov v noči 26. julija 1956, ko sta trčila pred otokom Nantuchet italijanski prekomornik »Andrea Doria« in švedska ladja »Stockholm«, se ni še prav nič osvetlila. Obe prekomorne družbi sta se v Londonu sporazumeli, da si bosta stroške med seboj porazdelili. O samem trčenju pa vlada polna megla, verjetno še gosteja od tiste, ki je povzročila nezgode v poletni noči lanskega leta.

Na podlagi sodne razprave v New Yorku izgleda, da je bila krivda na obeh straneh. Zato je tudi prišlo do pobovanja. Obe ladji sta vozili s preveliko hitrostjo in na obeh krovih so položaji napačno ocenjevali. Vse preveč so se zanašali na radarske slike, in na obeh ladjah so ocenjevali radarske slike premalo izurjeni u-

službenici. Nerodnost — pravijo strokovnjaki — je tudi v tem, da radar ne skili Nesreča je prišla takrat, ko sta obe ladji prezrli mednarodna določila za zmanjšanje hitrosti pri slabi vidljivosti. Če bi na mostu »Stockholma« služboval tretji častnik pravilno ocenil radarsko sliko, bi morala »Andrea Doria«, ki je vozila v nasprotni smeri, hiteti s hitrostjo vsaj 40 vozlov na uro, da bi varno prekrizala smer »Stockholma«.

Popolnoma nepojasnjena pa je ostala okoliščina, zakaj na »Stockholmu« niso slišali akustičnih signalov, ki jih je dajala »Andrea Doria«.

V dveh letih bodo zgradili novo ladjo »Andrea Doria«, za katero so že postavili gredele, in verjetno je, da bo prvo vožnjo vodil zopet kapitan Calamai.

Predavanje SPM

Slovenska prosvetna matica vabi na predavanje dr. ing. Borisa Saničarja v sredo 13. februarja ob 20.30 v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-III o zanimivi aktualni temi:

»ZAKAJ ZASTAJA JUGOSLOVANSKA KMETIJSKA PROIZVODNJA. Pota in napake jugoslovanske povojne agrarne politike.«

ODBOR

Tam - tam kliče v Afriki

Ko je med bivanjem takratne prestolonaslednice Elizabete v Keniji, umrl v Londonu kralj Jurij VII., je v nekaj sekundah novica prodrla skozi eter v Gibraltar, Tanger, Johannesburg. Od tam pa so vesti prenašali črni s svojimi tam-tam bobni. V nekaj minutah je novica zajela tudi zadnjo zamorsko naselje. Se predno so misijonarji v vsakodnevnih dnevih poročili po radiu slišali vest, so že prihiti domačini k domačim zdravnikom in misijonarjem z novico, da je pri belcih umrl velik kralj in da ga bo nasledila mlada kraljica, ki se sedaj mudi v Afriki.

Tam-tam je ena izmed redkih tehničnih iznajdb, s katero so črni prehiti belcega človeka. V Afriki deluje prenos vesti z bobni tam-tam že 4000 let. Se takrat, ko so po Evropi prenašali vesti z dvora na dvor kurirji na konjih, so se zamorski poglavarji že davno pogovarjali med seboj na mnogo hitrejši in varnejši način. Se več. Se takrat, ko je ljudstvo mesece in mesece dolgo čakalo na novice po svetu, v času, ko so vesti prihajale v mesta in vasi s potujočimi trgovci in raznimi postopači, so na črni celini obveščali vasi in celo posameznike o vseh važnejših dogodkih bližnjih in daljnih naselij. Te vesti so donele na sto in sto kilometrov daleč.

Način tam-tamskega prenašanja vesti je gotovo magičnega izvora. Boben še danes igra v notranjosti Afrike pri vseh verskih svečanostih posebno važno vlogo. V Afriki je nad 500 jezikov in narečij. Prav iz te tajnovitosti si lahko razložimo okoliščino, da so prav ti bobnarski znaki premostili jezikovne težave.

Iznajdljivosti prebivalcev pred 4000 leti se imamo zahvaliti, da so v zvokih tam-tama našli rešitev, podobno tisti, ki so jo ob istem času poznali tudi Kitajci. Tako kot si dva Kitajca, eden z juga, drugi s severa, ker se jezikovno ne razumeata, pomagata tako, da na dlan narišeta znak

določenega pojma, ki ga imata v mislih, prav tako razume v Afriki svojega sosedo vaščan, ki je od njega oddaljen morda sto kilometrov.

Bobnarski znaki tam-tama morda spominjajo belca, ki v jasni noči posluša udarce na kožo leoparda, na naše brzojavne znake. Vendar je med obema razlika. Zvoki in donenje, zamolklo bobnjenje po tenko ustrojeni koži leoparda, ki je napeta čez izdoben čok orjaškega drevesa, ki se je sušilo morda 200 let, ne naznačuje kot pri Morzejevih znakih posameznih črk, pač pa celoten pojem. Za besedo »kaka« obstaja čisto določen bobnarski glas, prav tako kot za besedo »smrt«, itd.

Vieku mnogih let so se tisti, ki bodo nekoč vzeli v roko bobnarski tolkač, naučili te znake med seboj razločevati. Nikjer niso mogli radovedni raziskovalci afriških skrivnosti izslediti kakih zapisanih tolmačenj tam-tamske skrivnosti. Stari bobnari izročajo svojim naslednikom skrivnost kot največjo tajno.

Tam-tam pa ne pošilja samo vesti in opozoril pred epidemijami ali pred lovci na sužnje. Tudi žalovalne pesmi nad smrtjo poglavarjev in zaklinjanja proti

Jemen - mala skrb britanskega leva

Na jugozahodni konici arabskega polotoka leži Jemen — dežela desnice, prava. Pravo pa je tisto, kar leži pobožnemu muslimanu v Mekki, obrnjenemu z obrazom proti vzhajajočemu soncu, na desni strani. Le zelo redki so Evropejci, ki so prepotovali Jemen, kajti prebivalci so vražijo tujece.

Dežela meri dobrih 200.000 kv. kilometrov in šteje okrog 4,5 milijona prebivalcev. Gotovo bi se dežela ugodneje razvijala, če bi svetovni trgovini odprla meje. Alah pa je prebivalstvu prepovedal skleniti kupčije in zahajati v kinematografe. Alah pa ne dopušča, da bi kdor koli od lakote umrl, če se strogo drži koranovih zapovedi. Kaj naj torej prinesejo tuji v deželo?

V Jemenu ležijo rude, zlato in tudi nafte ne manjka. Tuji so že večkrat poskušali, kako bi prišli do teh nedotakanih zakladov. Američani so ustanovili celo posebno trgovsko družbo, ki naj bi izkoriščala naravne zaklade dežele. Američani, Angliči in Nemci pa so deželo kaj hitro zapustili.

Neverjetno je zato, da je sin imama Ahmeda, vladarja te patriarhalne in teokratske dežele, kjer je trgovina s sužnji državna ustanova, našel pot v Moskvo. Tam je sklenil prijateljsko pogodbo z boljševiki, kateri so sledili trgovski dogovori, tem pa seveda orožje in municije. Tudi škoda je prispeval s svojim »ljudskodemokracijskim« revolucionarnim pri-

spevkom. Jemen je začutil, da je dovolj močan, da lahko tvega majhen ugriz v levo zadnjico. O vsem tem je bil seveda ves komunistični svet poučen in zato so vsa komunistična trobila, od »LUnita« do »Pr. dne« zapela slavospeve vladarju, ki je največji zatiralec delovnega ljudstva in kjer so vsa naravna bogastva njegova oseba last. Pa ne samo prirodna bogastva, pač pa tudi vsi narod.

Daleč smo od tega, da bi kakorkoli zagovarjali kolonialne posesti katere koli države, smešno pa je, da krmijo komunisti z orožjem srednjeveškega potentata, ki bi moral biti — po komunističnih dogmah — njihov največji sovražnik. Komunistična hinavščina je pač neizmerljiva.

Sožitje v stratosferi

Brez posebnega hrupa in bobnanja sta Washington in Moskva, v sredi svetovno-političnih dogodkov, sklenila mednarodni dogovor o sožitju v stratosferi.

Obe državi bosta v svrhu raziskovanja našega planeta in njenega okolja v okviru »geofizikalnega letaa« (1957-58) sodelovali in svoje načrte vskladili. Jedro tega presenetljivega znanstvenega pobratinstva obstoji v skupni odstrelitvi dveh »miniaturnih svetov« v stratosferi.

Oba nova spremljevalca naše zemlje bosta krožila okrog naše zemlje kot nekaka satelita. S seboj bosta vodila najmodernejša opazovalne znanstvene instrumente. Washington in Moskva sta se celo sporazumeli, da bosta uporabljali iste aparate in merilne naprave za registracijo temperature, zračnega pritiska, kozmičnega izžarevanja in drugih geofizikalnih podatkov.

V Združenih državah so se že pojavili glasovi protestov proti »kolonializaciji« vseirja. »Naš namen ni osvajanje«, je ugovoril Andrew Haley, juristični izvedenec washingtonske vlade in predsednik ameriške družbe »Rocket Society«. Dostavil je še: »Če pa že pridramo v vseirje, moramo postaviti neko mednarodno nadzorno oblast, ki naj se ukvarja z vprašanji vseirja.«

S to izjavo je mir v vseirju zaenkrat zajamčen, zato se nam ni treba bati, da bi nas nekega lepega dne naša luna zapustila in se obrnila pod okrilje kakega oddaljenjšega planeta.

OD TU IN TAM

Angleški potapljač George Wookley je postavil nov rekord v globinskem potapljanju. Pred norveško obalo je 34-letni Anglež dosegel globino 200 metrov. Potapljaška ladja »Reclama« ga je pod vodo oskrbovala z mešanico kisika in helija.

Ameriški raziskovalec dr. C. J. Bollinger, ki deluje na vseučilišču v Oklahomi, je prepričan, da so sončne pege posledica privlačnosti planetov, ki deluje na sončno površino. Privlačnost planetov je zlasti pomembna, če več planetov istočasno deluje iz iste smeri. Dr. Bollinger poudarja v tej zvezi, da zavzemajo Jupiter, Venera, Mars in Saturn v točno določenih časovnih razdobjih lego, ki poteka skrajno premočrtno proti soncu. Ta lega planetov se ponavlja vsakih 11 let in 27 dni, in prav v teh časih se tudi pojavljajo sončne pege.

Skupina avstralskih, japonskih in ameriških znanstvenikov poskuša že nekaj časa vzgajati v avstralskih vodah bisere. Prvo farma biseric so ustanovili na obalah otoka Augustus, kakih 240 kilometrov severno od mesta Derby v severno-zahodni Avstraliji.

POD CRTO

KREPOSTI IN VRLINE komunizma in rdečih tiranov

VI. Sodišče postaja zivačno

Trajko Kostov je vsebino obtožnice dobro poznal. Sedem dni jo preučeval v svoji celici. Razumel je tudi, zakaj obtožnica pričena z letnico 1931. Tega pa Trajko Kostov ni hotel. Ustvaril si je svoj načrt in prav zato se je zgodilo nekaj nezasišaneza v zgodovini komunistične gangsterske justice: »Kostov, obtožnico ste slišali, razumeli ste tudi, česa vas dolži. Kaj lahko izpoveste sodišču v svojo obrambo?« — Kostov je odgovoril: »Prosim, da mi dovolite vpogled v moje zapiske.« — Predsednik sodišča se je zasmel, »Dobro! Izpovedni listek je vedno koristna opora spominu, posebno ob obravnavah, kjer naj bi obtoženeц izpovedal samo to, kar mu je zabila v glavo policija. Tudi javni tožilci se je smehljali »gorečnost« obtožencea.

Kostov je prišel z zelo stvarnim poudarkom: »Državlani sodniki! Priznam svoje pogrešno obnašanje do Sovjetije, ki prihaja do izraza v mojih šahovskih potezah v trgovskem poslovanju s Sovjetijo, v zatajevanju nekaterih vrednostnih označevanj pri pogajanjih s kapitalističnimi deželami, kakor tudi v mojih napotkih za uporabo zakona o državnih tajnostih nasproti Sovjetske zveze. Priznavam da sem dopuščal protisovjetske spremembe. Priznavam...«

V tem smislu so se vrstila priznanja, ki so po današnjih tolmačenjih ena sama vrsta narodnih in državnih zaslug. Stalin je prihajala na površje misel: »Moje delovne metode nasproti Sovjetiji so bile take vrste, da so izzivale nezaupanje med sovjetsko vlado in bolgarskim ljudstvom. Priznavam se za krivega nacionalistične-

ga odklona nasproti Sovjetski zvezi Jaz...«

Predsednik sodišča Losanov je nestrpno dvignil roko. Ze nekaj časa je javni tožilec živčno bobnal s prsti po kupu svojih spisov. Večkrat je Boris Losanov obral svoje poglede proti oblastnemu javnemu tožilcu Vladimirju Dimičevu. Kaj naj pomeni ta dolg govor? Da se je Kostov obtoževal ideoloških pogreškov in narodnega komunizma, da se je ožigotal za sovražnika Sovjetije — no dobro! Vendar to ni tisto, kar je bilo dogovorjeno in zaukazano. Kostov bi moral priznati, da je agent, da je titovec, da je fašistični izdajalec, saboter, zakrknjeni zaupnik hudobnega zahodnega tajnega vohanskega omrežja!

„Nisem kriv!“

Ali ta vražji Kostov bo verjetno poskušal s poveljevanjem svojih nekdanjih partijskih dejavnosti preslepiti sodišče, poskušal bo povzdigovati svoje zasluge za partijo še iz časov, ko je vodil ilegalno KP v Bolgariji, medtem ko so drugi — od Dimitrova do smrtnega sovražnika Kostova, Červenikova — prijetno posedali po Moskvi in tam pridigovali po radijskih valovih.

Tega seveda ni mogoče dopustiti pod nobenim pogojem. V vrstah poslušalcev so že opazili, da se stvari ne razvijajo po programu. Dvorana je nemirna. Časnikarji so kar preveč pazljivi, funkcionarji med seboj šepetajo. Tedaj je predsednik dvignil roko. Nenadoma je prekinil Kostova: »Kostov, na podlagi obtožnice ste obtoženi dejanj meseca aprila in maja 1942. Kaj nam o tem lahko poveste?« — Obtoženeц: »Sem prav na tem, da to storim.«

Predsednik se je naslonil na stolično in zmagovalno pogledal javnega tožilca. Tudi ta je svoj svinečnik odložil. Časnikarji so se pomirili. Silehni človek v dvorani

ni je bil sedaj prepričan, da bo temu sledilo podočilno priznanje krivde. Mnogi v dvorani niso niti zapopadli, kaj je Kostov po majhnem odmoru v enem samem stavku povedal. Nekateri so se dvignili. Časnikarji so bili tako presenečeni, da so pozabili na pisanje. Kaj pa je Kostov dejal?

Dejal je: »Ne priznavam se za krivega kapitulacije pred fašistično policijo, niti tega, da me je zasnovila angleška tajna služba, niti da sem kdajkoli zarotniško deloval s Titom in njegovo kliko.« Celo sam predsednik je bil prepričan, da ni dobro slišal, da se mu je nekaj utrgalo v možganih. Saj bi obtoženeц vendar moral glasno in razločno zaklicati: »Kriv sem!« Predsednik je stresal z glavo, končno pa se je skoraj očetojstvo obrnil do obtožencea: »Kostov, govorim vendar o prestopkih po 29. aprilu 1942. Vi ste o tem tu slišali in čitali ste tudi v obtožnici!«

Seveda je Kostov prebiral obtožnico. Seveda je prav dobro vedel, kam bi želel predsednik sodišča. Dne 29. aprila 1942 so Kostova in večino članov ilegalnega CK KPB aretirali v ulici Paterica 11. Pod strahotnim trpinčenjem so mnogi priznali svoje politično delovanje. Vseh 64 aretirancev so postavili meseca junija 1942 pred preki sod, ki je sodil po »zakonu o zaščiti države«. Glavni obtoženci bi morali biti obsojeni na smrt. Na splošno začudenje pa je bilo samo šest obtožencev obsojenih na smrtno kazen, trije so bili obsojeni na dosmrtno ječo. Med njimi tudi Kostov.

To dejstvo je seveda vzbujalo v krogih histerično-zločinske Stalinske policije sumničljiva. Sodeč po lastnih merilih so se policijski voharji spraševali: »Kakšno ceno je plačal Kostov za tako milost?« Odgovor iztebka, ki misli in deluje neprenehoma v slabi veri, je pač enostaven: Gotovo v vstopom v službo kraljeve policije, kaj ne počenjajo zločinci

komunistične tajne policije prav tako? Seveda s pismono obvezo. In ta obveza je po vojni končala v rokah zahodnih sil: izsiljevanje Kostova, njegov prestop v tajno zahodno službo, premestitev agenta v službo Tita — sama železna logika komunističnega pokvarjenca!

Kako pa je bilo z resnično pomilostitvijo Kostova? Zelo enostavno! Tako enostavno, tako meščansko sentimentalno, da nobeni komunistični policijski možgani tega ne bi mogli zapopasti. Ko so zaključili dokazovalni postopek razprave iz l. 1942 in so vojaški sodniki pripravljali gradivo za obsodbo, so polkovnika Mladenova, predsednika vojaškega sodišča, nepričakovano poklicali v pisarno vojnega ministra. V imenu bolgarskega carja je spraševal, kako je z obsojenci.

Mladenov je odgovoril: »Glavne krivce bomo obsodili na smrt.« Pri tem je pričel naštevati imena kandidatov smrti. Ker ni imel pri sebi sodnih spisov, je našteval imena kar na pamet, in sicer najprej tista imena, ki jih je sam obdeloval. Tako je Kostovo imeno prišlo na sedmo mesto po vrstnem redu. Tedaj pa je vojni minister pomahal z roko: »Ne, ne, nič več kot šest smrtnih obsodb! Tako želi Njegovo Velikanstvo. Za ostale pošlčite ojaševalne okoliščine.« Tako je Trajko Kostov ostal pri življenju.

Kateri komunistični preiskovalni sodnik pa bi »krivolonojno« fašističnemu kralju pripisoval toliko sentimentalnosti ali tako sentimentalno celo priznal? To vendar ne bi soglašalo s komunistično teorijo in s komunističnim presojanjem. Ne, cena za carjevo milost ni mogla biti drugačna kot prestop v kraljevo policijsko službo. To priznanje pa hoče za vsako ceno Boris Losanov.

In prav tega ne priznava Trajko Kostov, čeprav so mu to priznanje v preiskavi pismono izsilili: »Če dovolite, bom nekaj povedal o svojem preteklem levčarskem sekstaštvu.« Tedaj pa je javni

tožilec planil pokonci. Se predno je utegnil nekaj izustiti, je predsednik sodišča že upadel v Kostove besede: »Obtoženeц, vaše levčarsko sekstaštvo ne datira od aprila 1942.« — Tako je! — Predsednik: »Mi pa želimo govoriti o dogodkih meseca aprila 1942, kakor stoji v obtožnici. Kaj lahko poveste o tej točki obtožnice?«

Sedaj je tudi že zadnji poslušalec v dvorani razumel, da se tu pričena nemajhna senzacija. Poslušalci so obsedeli kot pribiti. To je nezasišan prizor komunističnega sodstva: Trajko Kostov se je nenadoma izmuznil iz vloge krivke komedije, ki so jo pripravljali in urili polnih šest mesecev. Časnikarji buljijo na sceno dvoboja, in scena je v tem trenutku postala resnični tribunal. Javni tožilec leži z bledim obrazom čez svojo mizo. Predsednik z obema rokama krčevito grabi za naslonjala svoje stolice. Trajko Kostov pa stoji s svojim ukripljenim hrbtom pred tem tribunalom: »Nimam namena, da razjasnim celotno zadevo levčarskega sekstaštva. Hotel bi samo osvetliti vprašanje svoje lastne udeležbe, ali sem bil namreč v resnici aktivni udeleženec te skupine, kakor to zatrjuje obtožnica. Zelen bi...«

Predsednik bi je pri teh besedah zagmel: »Obtoženeц, ali potrjujete svoje izjave, ki ste jih izrekli v preiskavi?« Redkokdaj je v kaki sodni dvorani zavladala taka tišina kot v tem trenutku. Redkokdaj je bilo pred kakim sodiščem ožrače tako napeto kot v tem hipu. In v to ožrače donijo besede Trajka Kostova z vso mirnostjo in prepričevalnostjo: »Teh izjav ne potrjujem!«

Bomba se je razpočila. Kostov, prvi obtoženeц komunističnega sodišča, energično odklanja priznanje. V zgodovini velikih komunističnih procesov sta zaznamovana samo dva primera, pri katerih so je kaj takega zgodilo: Kostov in Kreštinskijev iz leta 1938 v Moskvi.

(Nadaljevanje prihodnjé)

Ponovna pridobitev državljanstva

Koliko Slovencev in Hrvatov italijanskih državljanov je bilo pod fašizmom primorani izseliti se iz domačih krajev in se razkropiti po svetu s trebuhom za kruhom? V tujini so bili prisiljeni sprejeti državljanstvo dotičnih držav, če so hoteli dobiti nameščenje in kosček kruha. S tem so izgubili italij. državljanstvo.

Po končani vojni se je mnogo teh bivših italijanskih državljanov vrnilo v Italijo, v Gorico in Trst. Tu so jih smatrali za tuje državljane ali kot apolide, brez pravice do državljanstva in javnih služb, brez političnih pravic.

Slovenska demokratska zveza je storila vse, da bi rojaki ponovno pridobili italijansko državljanstvo na podlagi zakona o državljanstvu iz leta 1912. Takoj po vrnitvi Italije v Trst je storila potrebne korake pri generalnemu komisarju in v Rimu ter je predlagala, naj bi se neopretrgano bivanje v Trstu in na Tržaškem v povojni dobi štelo v dveletno dobo, ki jo zahteva zakon za ponovno pridobitev državljanstva.

Končno je prišla iz Rima vest, da je bilo med ministrstvi dogovorjeno, da prične teči dveletni rok 26. oktobra 1954. Ta rok je potekel 26. oktobra 1956, tako da bi država imela čas do 26. januarja 1957, da se upre ponovni pridobitvi ital. državljanstva iz težkih vzrokov.

Dne 26. januarja t. l. je potekel trimesečni rok za upor (inhibicijo). Rim se ni uprl v nobenem primeru. Zato so postali avtomatično zopet italijanski državljani vsi tisti in njih družine, ki so bili nekdanji italijanski državljani in ki so to državljanstvo izgubili s tem, da so v tujini pridobili tuje državljanstvo.

Tako je bilo končno rešeno vprašanje, ki so se ga tukajšnje oblasti proti jasnim določilom zakona na vse mogoče načine dosledno otepale. Mnogim našim rojakom, posebno šolnikom, ki so jih poglani na cesto z izgovorom, da niso italijanski državljani, je bila storjena občutna krivica. Šolske oblasti so zahtevale državljanški list in se niso ozirale na zakonite pravice zopetne pridobitve. Nekateri prožnejši so odšli za tri mesece v notranjost Italije in dosegli svojo pravico. Tako je bila pravica — macka v vreči...

Rojaki, ki se nahajajo v tem položaju, naj se obrnejo na občinski urad, kjer jim bodo izdali državljanški list. Izvzeti so samo oni, ki so optirali, in oni, ki so postali jugoslovanski državljani na podlagi pariške mirovne pogodbe iz leta 1947.

Kdor je zopet pridobil italijansko državljanstvo, naj poskrbi, da se mu priznajo politične pravice in da ga vpišejo v volilni imenik.

Program in želje italijanskih liberalcev

V zvezi z državnim kongresom italijanske liberalne stranke in z ozirom na splošne volitve, ki naj bi bile leta 1958, je tajnik liberalne stranke, Malagodi, razložil program, za katerega se zavzema njegova stranka.

Italijanski liberalci so za Združeno Evropo. Po njihovem mnenju sta kriza Bliznjega vzhoda in kriza komunizma pokazali, da je nastopila zelo ugodna priložnost za uresničenje te zamisli. Zato je treba čimprej odobriti pogodbi o skupnem evropskem tržišču in Euratomu. Če ne pride do Združenje Evrope, bo Evropa u-

ničena in z njo vse države, ki jo sestavljajo. To naj bi čutili tudi druge italijanske stranke, od krščanske demokracije in socialnih demokratov pa do republikancev in monarhistov. V tem duhu se bodo liberalci dosledno zavzemali za zahodno in evropsko solidarnost.

V notranji politiki bodo liberalci podpirali demokratični razvoj države in izločevanje komunistične partije iz političnega življenja. Liberalci smatrajo, da je treba ohraniti sedanjo vladno koalicijo, ki jo tvorijo stranke demokratične sredine, in da je treba istočasno čim bolj osamiti komunistično stranko. Vendar ne gledajo z naklonjenostjo na napore za doseg socialističnega edinstva, ker se bojé morebitne levičarske vlade, kakor tudi koalicijske vlade krščanskih demokratov s socialisti, do katere bi moglo priti v primeru, če nekdajkrat obravnavanega odprta na levo.

Ob zaključku zasedanja svojega glavnega odbora, ki je končalo v nedeljo, so liberalci še izjavili, da bodo sodelovali v sedanji vladni koaliciji, samo v kolikor bodo spoštovane obveze, ki so jih sprejele koalicijske stranke. V kolikor bi tega ne bilo, potem liberalci ne vidijo drugega izhoda kot predčasne volitve. Tako so se tudi liberalci uradno izjavili za morebitno izvedbo predčasnih parlamentarnih volitev, za katere se že nekaj časa ogrevajo tudi nekateri krščanski demokrati, posebno v glavnem strankinem tajništvu s Fanfanijem na čelu.

Veliki dobrodelni ples

je vsakoletna med našim tržaškim slovenskim življem ukoreninjena družabna prireditev, ki ima namen: podpirati našo šolsko mladino z darovi in prispevki; družiti brate Slovence vseh slojev in stanov v prijateljstvu, slogi in edinstvu, na katere so bili tako ponosni naši predniki. — Pokažimo širši tržaški javnosti in svetu, da Slovenci v Trstu vemo, kaj hočemo: UTRJEVATI TUDI NAŠO DRUŽABNO ENAKOPRAVNOST! Zato na to edinstveno veliko zabavno in družabno prireditev, ki bo prihodno soboto 9. februarja ob 22. uri v veliki dvorani hotela EXCELSIOR PALACE, pripeljimo s seboj tudi vse svoje prijatelje in znance.

PRORAČUN ACEGAT-A SPREJET

Na seji občinskega sveta od 5. februarja se je razpravljalo o proračunu A.C.E. G.A.T.-a. Predlagali so razne popravke, med katerimi je bil predlog obč. svetnika Teinerja, da se zviša primanjkljaj, ki ga je predlagal občinski odbor, za 124 milijonov lir, ki naj bi se uporabili, da se zadovolji zahtevam uslužbencev ACEGAT-a. Z druge strani je predlagal podžupan prof. Dulci, da se naj zniža primanjkljaj še za 70 milijonov, tako da bi znašal ves deficit, tudi če bi se zvišali stroški za 124 milijonov, skupno 660 milijonov lir.

Razprava je bila živahna. Pri glasovanju je propadel popravek Teinerja in ni bil sprejet popravek za zvišanje deficita za 70 milijonov, tako da je ostal končni deficit 660 milijonov lir.

Ob desetih zvečer so pričele izjave o glasovanju. Bilo jih je 11. Glavne misli izjave obč. svetnika dr. Josipa Agneletta so naslednje:

1) Kdor objektivno presodi napredek, ki ga zaznamuje Trst na področju prometnih linij in zvez in na področju cestne razsvetljave, mora priznati, da je ACEGAT v zadnjih letih storil dosti, posebno v korist siromašnih slojev prebivalstva.

Prav tako je treba priznati, da so bile cene prevoznih listkov nizke in nižje kot v drugih mestih.

2) Toda za ozdravljenje ACEGAT-a je

treba uvesti v vse podjetje več varčnosti, duh varčevanja mora prepoznati vsa organizacija. Zato pa je potrebna radikalna sprememba v vodstvu podjetja.

3) Te radikalne spremembe pa ne mora izvesti upravna komisija ACEGAT-a, sestavljena po političnih vidikih iz zastopnikov vladajočih strank, ampak to komisijo, katere rok je potekel, mora zamenjati uprava komisije strokovnjakov, ki mora vzeti podjetje resno v roke, ga sanirati in spraviti bilanco v trajno ravnovesje.

4) Od občinskega odbora predlagani proračun ne bo ozdravil podjetja. Tudi če bi letos zvišali vse tarife, tako kot predlaga stara komisija, in zaenkrat pokrili deficit, bi drugo leto stali zopet pred pasivno bilanco.

5) Zato je treba menjati sistem uprave, to bo pa mogla storiti samo nova upravna komisija strokovnjakov in ne politikov, ki uvedbo večje varčnosti in zvišanjem tarif, v kolikor je to potrebno, potrebuje in za prebivalstvo zmogljivo.

Zato je dr. Agneletto izjavil, da ne more glasovati za proračun, predlagan od odbora; ker je pa ta proračun občutno znižal deficit v korist prebivalstva in tudi zato, da se prepreči eventualni ponovni poseg prefektore v občinske zadeve, ne bo glasoval niti proti, ampak se bo glasovanja vzdržal.

Za proračun so glasovali: demokrščani, socialni demokrati, republikanci, Nenijevi socialisti in MEN, 29 glasov, proti: komunisti, MSI, monarhisti in liberalci (25 glasov); vzdrlžali so se: dr. Agneletto, dr. Dekleva in Petronio, Gruber-Benco in dr. Pincherle.

Za 40-urni delovni teden

Socialno-demokratski sindikat UIL je začel po milanskih tovarnah akcijo za uvedbo 40-urnega delovnega tedna, ki naj bi pa bil plačan enako kot sedanji 48-urni delovni teden. Pobudniki akcije skušajo pripraviti vlado do tega, da bi ugodila tej delavski zadevi s proglasitvijo ustreznega zakona. Zato pošiljajo delavci milanskih tovarn ministru Vigorelliju (minister za delo, pripadnik socialno-demokratske stranke) tisoče dopisnic, v katerih ga prosijo, naj se zavzame za uresničenje te težnje, ki je — kakor pravijo — težnja vseh italijanskih delavcev.

NATEČAJ

Cassa di Risparmio v Trstu razpisuje natečaj za 12 mest za začetnike - izterjevalce užitnine (tassa consumo). Zabeležba se najmanj izpričujevali osnovne šole. Točne podatke se dobi na sedežu zavoda.

Zimska pomoč

Za zimsko pomoč so do sedaj nabrali nad 7 milijonov lir. Med darovalci so častno udeležene tudi slovenske šole v Trstu in na podeželju. Verjetno je, da se bo sklad še znatno povečal.

Koncert komorne glasbe

Slovenska prosvetna matica v Trstu priredi v soboto, dne 9. marca t. l. v Avditoriju koncert komorne glasbe z nastopom godalnega kvarteta Sancin in klavirskega kvinteta.

Instrumentalne prireditve tako imenovane absolutne glasbe so pri nas bolj redke pojavi, saj je naš človek že od prvih časov glasbene ustvarjalnosti bolj dovteten za skupinsko zbornost petje kot pa za intimiteto instrumentalno muziciranja komorno-glasbenih del. Vendar pa se okus

Kmetijski in gospodarski problemi

Pogostokrat razmišljamo sami ali v prijateljski družbi, kaj je v našim kmečkih gospodarstvih?

Človeku se stisne srce, ko opazuje v naši bližnji in daljni okolici, za silo preživljajočega se mesta, toliko zanemarjenih in neobdelanih zemljišč. Prav tako nam je gotovo hudo pri srcu, ko smo pričali skoro vsakodnevnim prisilnim razlastitvam v obsekoristne svrhe in prisostvujemo, kako sadovi stoletnega in stoletnega truda kar čej noč kopnijo. Porečee kdo morda: mesto se mora širiti, povečati, industrializirati. Bodočnost je v industriji, kmetijstvo in mala posest pa naj bi bila žrtev napredka, ki bo — osrečilo vse ljudi in vse narode.

Naša mala kmečka posest blje danes res trdo borbo za svoj obstanek. Prvič zaradi nezaupanja, ki ga gojé do našega kmečkega gospodarja vnositelji idej socializma in napredka, ker vidijo v njem svojega nasprotnika, ki se ga ne sme podpirati, kaj šele vzpodbujati. Kmet je komunističen trn v peti, kulak. Dejansko pa je navezan na svojo zemljo in mora na njej garati kot suženj samo zato, da si zasluži za mineštro. On si ne sme izboljšati svojih polj, vrtov in vinogradov, ker sicer ne bi bil več tovariš, in nevarno bi bilo, če bi postal sam svoj gospod. Prav tako ima naš priden, delavni kmečki življ tudi velike nasprotnike pri mogočnih magnatih industrije, ki vedrjo in oblačijo v industrijski coni in ga s prisilno »zakonsko« razlastitvijo in sramotno nizkimi cenami za odkupljena zemljišča prisilijo v proletarstvo, med one reveže in nemanjše, ki so dandanes primorani živeti od podpor in miloščine, namesto

da bi aktivno posegali v gospodarsko življenje in sorazmerno prispevali k državní skupnosti. Kot strela udarjajo v javnost polomije industrijskih podjetij, Maršidko se sprašuje, ali je bilo res tako potrebno, da so mu odvzeli njegovo cvetočo in obetajočo mandrjo, da samevajo sedaj nad njo prazni in goli zidovi.

Zivljenje ne minuje, ubira svojo pot, dostikrat tudi proti našim upravičenim in dobronamernim željam. Treba je imeti poguma, zaupati v lastne sile in se spomniti, prav posebno v stiski, starega, a vedno veljavnega pregovora: »Pomaga! si sam, in Bog ti bo pomagal!«

Gospodarstvo, ena najpomembnejših in za nas Slovence prav gotovo najbistvenejše panoga našega udejstvovanja, zahteva celoga moža, neustrašenega, prekaljenega. In vendar, ko po težki poti, polni žrtv in samozatajevanj končno dosežemo cilj, vzklikamo: To je delo mojih rok, mojega uma, vztrajnosti in volje! Kaj je vendar na svetu lepšega kot biti na svoji zemlji svoj gospod; biti gospodarsko samostojen in od nikogar nikoli odvisen!

Slovenci na Tržaškem imamo, hvala Bogu, še široko odprto področje udejstvovanja v malem domačem gospodarstvu in kmetijstvu. Prav zaradi bližine mesta imamo lepo priložnost, da ugodno vnovčimo svoje pridelke. Če pa je zemlje premalo, nam je le radodarna in iz nje črpamo vsaj tisto, kar potrebujemo za vsakodnevno rabo. Ne zanemarjajmo je, ne zapuščajmo je misleč, da nam prinaša »srečo in odrešitev« samo tovarna! Glejmo in prizadevajmo si, da izboljšamo naše vrtove, polja, vinograde in senožihte in vzgajamo tudi naš mladi rod k prizadevanju za domače gospodarstvo in smotno kmetijstvo!

Ne zamujajmo nobene priložnosti, da popravimo in izboljšamo gospodarska poslopja! Vztrajajmo vedno in povsod pri naših upravičenih zahtevah po poljedelski šoli. Občinske uprave našega podežela so vendar poklicane, da skrbé in da na pristojnih mestih posredujejo za naše kmečko gospodarstvo, za tečaje v slovenščini in ne samo za gradnjo nepotrebnih športnih igrišč.

Ne pozabimo nikoli, da v domačem gospodarstvu, ki pri nas, hvala Bogu, temelji še vedno na svobodni pobudi, dosežemo najlepše in najkoristnejše uspehe prav zaradi prizadevanja in vztrajnosti naše družinske skupnosti.

M. U.

DAROVI: G. Jože Laurenčič - Skrbec daruje L. 3.000; gospa P. Z. S., učiteljica, daruje L. 1.000 za SDD v Trstu ob priliki »Velikega slovenskega dobrodelnega plesa«. — Najlepša hvala! Posne-majte!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

ZA TRZASKO OZEMLJE

V. nedeljo 10. februarja ob 17. uri v Avditoriju v TRSTU

premiere

Na nočnih poteh

drama v treh dejanjih

Spisal: RENATO LELLI

Prevedel: prof. IVAN SAVLI

Režiser: JOŽE BABIČ

Scenograf: JOŽE CESAR

Scena izdelana v delavnici SNG

pod vodstvom IVA KUFERZINA

V torek 12. februarja ob 20.30

v kinodvorani v SKEDNJU

Na nočnih poteh

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINOVIC

Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA

sprejema

v svojem ambulatoriju

v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-813

dnevno od 9 - 13 in od 17 - 19 ure

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK

v Strada di Fiume 20-III

sprejema od 15. do 17. ure

Tel. št. 54-797

NECCHI B. U. Supernova automatica

je šivalni stroj, ki uživa popolno zaupanje in z neomejeno dobo jamstva. Prodaja na 24-mesečna obročna odplačila in tudi z odkupom starih strojev katerekoli znamke. Z nakupom stroja si pridobite pravico na brezplačni tečaj za vezanje.

NECCHI „ESPERIA“ v omari stane 62.000 lir
Siva, krpa in plete moderne vezanine.

Koncesionirana trgovina:

TULLIO NATALE

TRST, ul. Battisti 12, tel. 365-33

TRZIC, Corso del Popolo 28,

tel. 2772

MILJE, Calle Tiepolo 6

CERVIGNANO, Piazza Unità 17,

tel. 217

Deželna avtonomija kakor si jo želijo Furlani

Na seji 1. februarja je občinski svetovalec gospodarskega gibanja MEN dr. Caravelli najodločnejše protestiral proti trem točkam deželne statuta za bodočo avtonomno videmsko deželo in Julijsko krajino, ki so ga Videmčani sestavili in poslali v Rim.

Videmčani predlagajo kot sedež bodoče dežele Videm. Z ozirom na svoj zgodovinski in gospodarski pomen ter z ozirom na svoj položaj kot pomorski svetovni emporij ne bi mogel Trst nikoli pristati na to, da bi ga ponizili na stopnjo drugovrstnega pokrajinskega mesta. Prav tako je za Gorico in Trst nesprejemljiva videmska zahteva po odpravi pokrajinskih svetov Gorice in Trsta in popolna vključitev v novo deželo, kjer zahteva Videmčani proporcionalno zastopstvo. Če bi to obveljalo, bi oni s svojimi osem tisoč prebivalci vedno preglasovali Goričane in Tržačane. Zato je bila gesta videmskih poslancev zelo neumestna. Podžupan Dulci je izrazil o videmskem predlogu negotovanje, in predsednik občinske komisije za ustanovitve nove dežele, odbornik dr. Franzil, se je pridružil izvajanjem predgovornikov. Tržaški občinski svet bo storil vse, da bo sedež nove dežele v Trstu in da bosta uživali Gorika in Trška ozemlje svoj poseben samostojen položaj glede vseh točk, ki posebej zadevajo posebne koristi in interese Gorice in Trsta.

Tako je vprašanje deželne samouprave Videmske Juljske krajine končno našlo svojo pot tudi v tržaški občinski svet. To vprašanje bo seveda v podrobnejših zahtevalo mnogo treznosti, obzirnosti in razsodnosti. Zeleti je le, da bi ga v vseh treh zainteresiranih središčih tako obravnavali. Le na ta način bo doseglo tudi svoj namen.

Nadaljevala je debata o proračunu ACEGAT-a in odbornik Gridelli je odgovarjal raznim govornikom.

Na zadnjih sejah je občinski svetovalec

dr. Josip Agneletto vložil interpelacijo na občinski odbor in zahteval popravilo ceste pri Sv. Ivanu, od gostilne Suban na levo, ki je nujno potrebna popravila. Tako je dr. Agneletto pozval občinski odbor in pristojnega odbornika, da se popravi cesta ulica Moreri v Rojano in tlakuje s kamenitimi kockami. Predložil je obenem prošnjo s podpisi okoli 200 stanovalcev, ki prosijo, da se to delo čimprej izvrši.

Muhe letošnjega zimskega vremena

Nad letošnjo zimo se res ne moremo pritoževati, razen da je začela sorazmerno zgodaj. V ostalem pa je bil januar tako prijetno toplel in sončen, kakor že dolgo. Najbrž nas je prav zaradi tega tudi obiskale takšna megla, kakršna poznajo sicer samo v nižinskih predelih Severne Italije ali pa v Ljubljanski kotlini. Teko je bilo tudi zadnje nedeljo, ko smo po sončnem dnevu imeli tako mrglen večer, da si še ladje niso upale v tržaško pristanišče, z izjemo nekega jugoslovanskega parnika, ki je imel radarsko pravico.

Medtem ko je bilo pri nas tako toplo, je pa bilo drugje, kjer bi moralo biti še topleje, pravo zimsko vreme s snežnimi meteži, ki so v tistih krajih prava redkost, n. pr. na Srednjem vzhodu. Tako so morali pristančiči v Aleksandriji, v Egiptu, za dva dni zapreti za plovbo, ker je sicer pretla nevarnost, da bi visoki valovi zagnali ladje proti pomolom. Cesta Kairo - Aleksandrija, ki se vije po puščavi, je bila zaradi deževja zaprta za promet od pretekle srede pa vse do pretekle nedelje. V nekaterih krajih, ki sicer slovijo po svojem milnem podnebnju, je temperatura padla pod ničlo. V Izraelu, Jordaniji in Siriji je celo snegilo. Jeruzalem je bil zaradi snežnih metežev nekaj dni skoro popolnoma odrezan od sveta.